

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ ทั้งในด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และอื่นๆ ทั้งนี้เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการที่สร้างเสริม และถ่ายทอดความรู้ แนวคิด เจตคติ วัฒนธรรม และทักษะอื่นๆ เพื่อให้ประชาชนมีความอยู่ดี กินดี และดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (2520 : 136) ความตอนหนึ่งว่า "...การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ เจตคติ ค่านิยม และคุณภาพของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพและประสิทธิภาพ เมื่อบ้านเมืองประกอบด้วยพลเมืองที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศย่อมทำได้สะดวกราบรื่นได้ผลแน่นอนและรวดเร็ว..."

จากพระบรมราโชวาทเป็นการชี้ให้เห็นว่า การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของคนในชาติ การจัดการศึกษาถือเป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องจัดให้แก่พลเมืองทุกคน โดยบัญญัติไว้อย่างชัดเจน ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ที่ว่า รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรม ให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง ทางเศรษฐกิจ และสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปะวิทยาการต่างๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาประเทศ(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2540 : 25) การที่จะพัฒนาประเทศให้มีคุณภาพได้นั้นต้องพัฒนาคนตั้งแต่ช่วงแรกของชีวิตเป็นสิ่งสำคัญ เพราะคนมีทั้งกำลังความคิดและกำลังสติปัญญา สามารถสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่สังคมและโลกได้สอดคล้องกับคำกล่าวของ ฮุนเซน ฮนิกนัย นายกรัฐมนตรี ที่ว่า บรรดาทรัพยากรทั้งหลายของประเทศ ไม่มีอะไรสำคัญไปกว่าทรัพยากรบุคคล การเริ่มต้นพัฒนาความพร้อมของทรัพยากรบุคคลนั้นควรเริ่มต้นในวัยเด็ก ถ้าเราเริ่มพัฒนาคนของเราได้ตั้งแต่เริ่มต้น จะทำให้คนเหล่านั้นเป็นคนดี เป็นคนเก่ง และเป็นคนมีความสามารถ ที่จะพัฒนาประเทศชาติในอนาคตได้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2536 : 4) ดังนั้นการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุด ในการพัฒนาทรัพยากรกลุ่มเด็กก่อนวัยเรียนให้เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพ เนื่องจากการอบรมเลี้ยงดูและการสร้างเสริม

พัฒนาการทุกด้านให้เจริญเติบโตเต็มตามศักยภาพในช่วงแรกของชีวิต จะเป็นคุณสมบัติที่พึงประสงค์เมื่อเติบโตเป็นเยาวชนได้มากกว่าการปลูกฝังและส่งเสริมในช่วงอื่นของชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2538 : คำนำ) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชดำริ ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ว่า "...การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาและการอบรมเลี้ยงดูเด็กมีความสำคัญมาก เนื่องจากพัฒนาการทุกด้านที่เจริญเติบโตสมวัย จะเป็นพื้นฐานที่ดีของบุคคล ครอบครัวและสังคม..." (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2538 : ไม่มีเลขหน้า) ดังนั้น ในการที่จะพัฒนาทรัพยากรบุคคล จึงจำเป็นต้องทำเป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต นับตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาจนถึงวัยชรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอบรมเลี้ยงดูเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 5 ปี เพราะในช่วงอายุดังกล่าวเป็นช่วงวิกฤตของชีวิต ผลของการอบรมเลี้ยงดูและประสบการณ์ต่างๆ ที่เด็กได้รับในระยะต้นของชีวิต จะมีอิทธิพลต่อการวางรากฐานชีวิตของเด็กทั้งทางร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา เด็กระดับก่อนประถมศึกษา จึงถือว่าเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญของประเทศ ที่จะต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดู และการสร้างเสริมพัฒนาการทุกด้าน ให้เจริญเติบโตเต็มตามศักยภาพเพื่อเป็นพื้นฐานที่ดีของชีวิต เป็นโครงสร้างพื้นฐานของการพัฒนาประเทศบนพื้นฐานของวิทยาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และสังคมศาสตร์ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2538 : 5) ดังที่ บลูม (Bloom) กล่าวว่า ในระยะช่วง 6 ปีแรกของชีวิต เป็นวัยที่เซลล์สมองกำลังเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ซึ่ง เพียเจท์ (Piaget) กล่าวว่า เด็กในช่วงอายุแรกเกิดถึง 6 ปี จะมีพัฒนาการทางความคิดจากการเคลื่อนไหว การมีปฏิสัมพันธ์และประสาทสัมผัสทั้งห้า ตลอดจนพัฒนาการทางภาษาอย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบรูเนอร์ (Bruner) ที่ว่า พัฒนาการทางความคิดจะเกิดขึ้นจากการเรียนรู้และขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม และมอร์ (Moor) กล่าวว่า เด็กในช่วงอายุ 2-5 ปี เป็นช่วงที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีพัฒนาการทางสติปัญญามากที่สุด (นิเทศา บรรณประสิทธิ์, 2538 : 1) จะเห็นได้ว่า เด็กในวัยนี้ จะเกิดการเรียนรู้มากที่สุด และจะมีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างความพร้อมของเด็กที่จะพัฒนาในอนาคตต่อไป

รัฐบาลมีเจตจำนง ที่จะเร่งรัดพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ทั้งด้านสุขภาพอนามัย การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว และการสร้างเสริมพัฒนาการทุกด้าน ให้เจริญเติบโตเต็มตามศักยภาพให้บรรลุผล รัฐบาลได้ดำเนินการหลายยุทธศาสตร์ เพื่อให้เด็กในอายุ 3-5 ปี ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างเสริมพัฒนาการพื้นฐานเท่าเทียมกัน และรัฐบาลไทยได้ร่วมมือกับองค์การระดับโลกและนานาชาติ กำหนดทศวรรษของการพัฒนาเด็กให้บรรลุเป้าหมายในปี 2543 โดยได้ลงนามรับรองปฏิญญาเพื่อเด็กและอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กบวรจุสารการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ลงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2539-2544) รวมถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ต่างก็มุ่งพัฒนาและอบรมเลี้ยงดูเด็กให้เจริญเติบโตเต็มตามศักยภาพ เช่นกัน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2538 : คำนำ) ตลอดจนในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งเป็น

กฎหมายการศึกษาที่ทุกคนจะต้องปฏิบัติ ก็ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา มีความรู้ คู่คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 : 8-9) ดังนั้น เพื่อให้เด็กระดับก่อนประถมศึกษาได้รับการพัฒนาครบถ้วนทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญาตามศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความพร้อมในการเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ซึ่งกรมวิชาการได้กล่าวถึงปรัชญาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาว่า ต้องยึดบนสองความต้องการของเด็กที่จะได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม สติปัญญา อย่างต่อเนื่องและสมดุล (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2540 : 1)

จากหลักการดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาว่า จะเร่งจัดการศึกษาให้แก่เด็กวัยก่อนประถมศึกษาทุกประเภท ทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาส และเด็กพิเศษ โดยจัดให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ เพื่อให้โอกาสแก่เด็กทั้งในเมืองและชนบทอย่างเท่าเทียมกัน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2540 : 3) นอกจากนี้แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านปีที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ยังได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาไว้ว่า เพื่อให้เด็กที่มีอายุ 3-5 ปี มีโอกาสได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา มีความพร้อมในการเข้าเรียนระดับประถมศึกษา โดยการขยายบริการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ให้ครอบคลุมพื้นที่และดำเนินการให้เด็กวัยก่อนประถมศึกษา ได้รับการเตรียมความพร้อมในการเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อย่างทั่วถึง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2540 : 27)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2535 และมติคณะรัฐมนตรี โดยเฉพาะมติคณะรัฐมนตรี ได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จัดให้มีประสิทธิภาพและเข้มข้น ดังนั้น การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาจึงเป็นการศึกษาระดับเดียวที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจัดทั้งระบบ โดยดำเนินการทั้งด้านวิชาการและด้านเปิดขยายให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ สำหรับด้านวิชาการได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตร แผนการสอน คู่มือครู สื่อ การศึกษาวิจัย การพัฒนานวัตกรรมต่างๆให้มีประสิทธิภาพ ส่วนด้านเปิดขยายได้จัดอนุบาลศึกษาในระบบโรงเรียนหลักสูตร 1-2 ปี สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี จึงนับว่าสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลัก ในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

ผลการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา จากอดีตถึงปัจจุบัน ประสบปัญหาในการจัดการศึกษาหลายๆ ด้าน จะเห็นได้จากรายงานการวิจัยของกองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ(2534 : 26-34) ได้สรุปไว้ในรายงานการวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษามัธยมศึกษาและอาชีวศึกษาในทศวรรษหน้า ที่สอดคล้องกับลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในด้านต่างๆ พบว่า

ด้านการบริหาร มีหลายหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับนี้ เช่น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรมการศาสนา กรมพัฒนาชุมชน กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน เป็นต้น แต่ไม่มีการประสานสัมพันธ์ให้เป็นแนวทางเดียวกัน ทำให้เกิดปัญหาซ้ำซ้อนในการดำเนินงานพัฒนาเด็กที่เป็นกลุ่มเป้าหมายซึ่งอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านเดียวกัน

ด้านหลักสูตร การจัดการศึกษาในระดับนี้ ไม่ใช่การศึกษาภาคบังคับ แต่ละหน่วยงานจึงมีรูปแบบและแนวทางในการจัดการศึกษาแตกต่างกันออกไป ไม่มีกำหนดกฎเกณฑ์ที่แน่นอน จึงทำให้การจัดการศึกษาแต่ละหน่วยงานเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

ด้านนโยบาย สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กำหนดให้โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด เป็นศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา มีหน้าที่ให้การอบรมการนิเทศ การจัดส่งการเรียนการสอน และวางแผนร่วมกับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในการศึกษาค้นคว้า จัดศูนย์วิชาการขึ้นในโรงเรียน แต่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ไม่ได้ให้การสนับสนุนด้านบุคลากรและงบประมาณแก่โรงเรียนเท่าที่ควร จึงทำให้การบริหารงานไม่คล่องตัว ครูและผู้บริหารโรงเรียนต้องรับภาระงานมากขึ้น

ด้านพฤติกรรมการสอน ครูเป็นผู้มีบทบาทมากที่สุดและเป็นศูนย์กลางชั้นเรียน ครูใช้วิธีบรรยายและการใช้คำสั่งให้เด็กทำตาม ครูยังยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เด็กจะมีพฤติกรรมตอบสนองตามคำสั่งครู คอยปฏิบัติตามคำสั่งของครูอย่างเดียว ทำให้เด็กขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ครูขาดเทคนิคและวิธีสอนใหม่ๆ และครูส่วนหนึ่งไม่ได้จบการศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัยโดยตรง

ด้านสื่อการเรียนการสอน ขาดแคลนสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน สื่อมีน้อยไม่เพียงพอ อาคารสถานที่ส่วนใหญ่ไม่เพียงพอและคับแคบเกินไป สนามเด็กเล่นมีไม่เพียงพอกับจำนวนเด็ก

ด้านการวัดผลและประเมินผล มีปัญหาเรื่องรูปแบบไม่ได้กำหนดรูปแบบที่แน่นอนรวมทั้งเกณฑ์การประเมินผลไม่ได้กำหนดไว้ชัดเจน เนื่องจากการเรียนการสอนในระดับนี้ไม่ได้เป็นการวัดสติปัญญาหรือตัดสินได้ตก แต่เป็นการนำผลประเมินมาเพื่อจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กตามความเหมาะสมเท่านั้น

ด้านผู้ปกครอง ผู้ปกครองเด็กยังขาดความรู้ ความเข้าใจในหลักการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ส่วนใหญ่ยังต้องการมุ่งเน้นให้ครูสอนเด็ก ให้อ่านออก เขียนได้ คิดคำนวณได้มากกว่าการพัฒนาการด้านอื่นๆ

จะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ยังมีปัญหาในการดำเนินการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา คือ ด้านบุคลากร ด้านการจัดประสบการณ์ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านส่งเสริมสุขภาพอนามัย ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และด้านพัฒนาการเด็ก

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นหน่วยงานการศึกษาระดับกอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มีภารกิจที่สำคัญ นอกจากการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้นแล้ว ยังได้ดำเนินการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยดำเนินการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาตั้งแต่ปี 2523 เป็นต้นมา ถึงปีพ.ศ. 2543 มีโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ทั้งสิ้น 844 โรงเรียน จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา จำนวน 842 โรงเรียน มีห้องเรียน 2,191 ห้อง และมีเด็กทั้งสิ้น 50,808 คน

ผลจากการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ที่ผ่านมาประสบปัญหาสรุปได้ คือ การเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กวัยก่อนประถมศึกษายังจัดได้ไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ เด็กที่ได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา มีเพียง ร้อยละ 66.29 บางส่วนที่ผ่านการเตรียมความพร้อมยังขาดความพร้อม ด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา ผู้บริหารโรงเรียนขาดการนิเทศติดตามผล นิเทศไม่เป็นระบบและไม่ต่อเนื่อง จัดครูเข้าสอนประจำชั้นไม่ตรงกับความรู้ความสามารถ โรงเรียนขาดแคลนครูผู้สอนสาขาการศึกษาปฐมวัย ครูบางส่วนไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน อาคารเรียนไม่เพียงพอและห้องคับแคบเกินไป อุปกรณ์เครื่องเล่นสนามสำหรับเด็กส่วนมากมีไม่เพียงพอกับจำนวนเด็ก (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์, 2542 : 15-17)

และจากกรณีศึกษาดังกล่าว การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา ปีการศึกษา 2542 ทำให้ทราบว่ายังมีปัญหาในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาอยู่มาก โดยเฉพาะด้านบุคลากร ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา ประกอบกับผู้วิจัยปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งศึกษานิเทศก์ รับผิดชอบงานจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของจังหวัดบุรีรัมย์ อีกทั้งในจังหวัดบุรีรัมย์ยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้อย่างจริงจัง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ และประสงค์ที่จะศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบปัญหาและเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหา การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน มีขนาดต่างกัน
3. เพื่อเปรียบเทียบปัญหา การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีประสบการณ์บริหารงานแตกต่างกัน

สมมุติฐานของการวิจัย

1. ปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีปัญหาแตกต่างกัน
2. ปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์บริหารงานต่างกัน มีปัญหาแตกต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบผลการดำเนินงาน และปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์
2. ผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็นข้อสนเทศ สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในการนำไปพัฒนาและปรับปรุงการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. ผลการศึกษาครั้งนี้ จะเป็นข้อสนเทศสำหรับผู้บริหารระดับจังหวัด ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์
4. ผลการศึกษาครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์แก่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของการวิจัย ผู้วิจัยมุ่งศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาปี 2537 มาตรฐาน

โรงเรียนประถมศึกษาปี 2541 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา และได้จัดหาหลักการ นโยบาย แนวการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา ตามหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กำหนด คือ

- 1.1 ด้านบุคลากร
- 1.2 ด้านการจัดสภาพแวดล้อม
- 1.3 ด้านการจัดประสบการณ์
- 1.4 ด้านการบริการส่งเสริมสุขภาพอนามัย
- 1.5 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง
- 1.6 ด้านพัฒนาการเด็ก

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ปีการศึกษา 2543 จำนวน 842 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้มาจากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Taro Yamane ที่ความเชื่อมั่น 99.73% ความคลาดเคลื่อน 5% (วิเชียร เกตุสิงห์, 2534 : 30; อ้างอิงในประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์, 2541 : 112) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 474 คน จากนั้นทำการสุ่มกลุ่มย่อย(Stratified Random Sampling) โดยแบ่งประชากรตามขนาดของโรงเรียน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย(Simple Random Sampling) เพื่อให้กระจายไปตามสัดส่วน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่

1. ผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน ซึ่งแบ่งเป็น 3 ขนาด คือ
  - 1.1 โรงเรียนขนาดเล็ก เด็กตั้งแต่ 120 คน ลงมา
  - 1.2 โรงเรียนขนาดกลาง เด็กตั้งแต่ 121-300 คน
  - 1.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ เด็กตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป
2. ประสบการณ์บริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน คือ
  - 2.1 ต่ำกว่า 5 ปี
  - 2.2 5-10 ปี
  - 2.3 10 ปีขึ้นไป

ตัวแปรตาม: ได้แก่ ปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ 8 ด้าน คือ

- 1 ด้านบุคลากร
- 2 ด้านการจัดสภาพแวดล้อม
- 3 ด้านการจัดประสบการณ์
- 4 ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัย
- 5 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง
- 6 ด้านพัฒนาการเด็ก

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้ถือว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สามารถตอบแบบสอบถามตามสภาพความเป็นจริงได้

นิยามศัพท์เฉพาะ

ปัญหา หมายถึง ความแตกต่างระหว่างสภาพการปฏิบัติงานกับความคาดหวัง รวมถึงอุปสรรคและข้อขัดข้องต่าง ๆ ที่ทำให้การปฏิบัติงานไม่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

ปัญหาการจัดการศึกษา หมายถึง ความแตกต่างระหว่างสภาพการปฏิบัติงานด้านการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา กับความคาดหวังรวมถึงอุปสรรคและข้อขัดข้องต่าง ๆ ที่ทำให้การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ไม่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์

ด้านบุคลากร หมายถึง ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ เจตคติและคุณลักษณะในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา

ด้านการจัดสภาพแวดล้อม หมายถึง การจัดบรรยากาศที่ดี ปลอดภัย ที่เกี่ยวข้องการจัดประสบการณ์ ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนในระดังก่อนประถมศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์

ด้านการจัดประสบการณ์ หมายถึง การจัดประสบการณ์ที่ตอบสนองความแตกต่าง ความต้องการ ความสนใจ และความสามารถตามระดับพัฒนาการของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์

ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัย หมายถึง การจัดบริการอาหารกลางวัน อาหารเสริม (นม) เครื่องนอน การปฐมพยาบาล และการบริการด้านสุขภาพอื่นๆ ให้เด็กระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง หมายถึง บุคลากรในโรงเรียน และผู้ปกครองเด็กร่วมมือกันในการจัดกิจกรรมการเตรียมความพร้อม เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์

ด้านพัฒนาการเด็ก หมายถึง เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามศักยภาพของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์

ระดับก่อนประถมศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาให้เด็กในช่วงอายุ 3-5 ปี ก่อนที่จะเข้าเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ข้าราชการครูที่ดำรงตำแหน่ง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้รักษาการในตำแหน่งดังกล่าว ในโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์

ขนาดของโรงเรียน หมายถึง ขนาดของโรงเรียนประถมศึกษาที่มีขนาด ต่างกันตามเกณฑ์ของ ก.ค. ซึ่งกำหนดจากจำนวนนักเรียน 3 ขนาด คือ ขนาดเล็กเด็ก 120 คน ลงมา ขนาดกลางเด็ก 121-300 คน และขนาดใหญ่เด็ก ตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป

ประสบการณ์ผู้บริหารงาน หมายถึง ระยะเวลาการบริหารงานจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งกำหนดเป็น 3 ช่วง คือ ต่ำกว่า 5 ปี, 5-10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป